IDA-TALLINNA KESKHAIGLA

AS Ida-Tallinna Keskhaigla
Ravi 18, 10138 Tallinn
Rg-kood 10822068
Tel 666 1900
E-post info@itk.ee
www.itk.ee

HPV-vastane vaktsineerimine

Käesoleva infolehe eesmärgiks on tutvustada patsiendile HPV olemust ja HPV-vastast vaktsineerimist.

Inimese papilloomiviirus ehk HPV (ingl *human papillomavirus*) on sageli esinev viirus, mis levib inimeselt inimesele. HPV võib põhjustada vähieelseid seisundeid ja pahaloomuliste kasvajate teket genitaal-, suu- ja kaelapiirkonnas, lisaks genitaalkondüloome (suguelundite tüükaid) ja väga harva hingamisteede papillomatoosi (healoomulisi kasvajaid hingamisteedes).

HPV levib nahk-naha kontaktiga, sealhulgas seksuaalvahekorra, oraalseksi, anaalseksi või muu kontaktiga suguelundite piirkonnas, nakatuvad nii naised kui ka mehed. 75–80% seksuaalselt aktiivsetest täiskasvanutest nakatub oma elu jooksul HPV-ga. Enamik naistest ja meestest nakatub HPV-ga esimest korda 15. ja 25. eluaasta vahel. Enamikul juhtudel ei põhjusta HPV-nakkus sümptomeid ja nakkus kaob kahe aasta jooksul ravita.

HPV-nakkuse püsimine põhjustab rakkudes muutusi, mis võivad areneda pahaloomulisteks kasvajateks. HPV põhjustab pärakuvähki ning suu- ja neelupiirkonna vähki, meestel lisaks peenisevähki ning naistel emakakaela-, häbeme- ja tupevähki.

Kõige sagedamini esineb HPV-st põhjustatuna emakakaelavähki.

10–20%-l naistest püsib HPV-nakkus üle 2 aasta ning sellises olukorras on suurem võimalus, et tekivad emakakaela rakumuutused ehk düsplaasiad ning haigestutakse emakakaelavähki. Seetõttu on emakakaela düsplaasia korral oluline käia regulaarselt naistearsti juures kontrollis.

HPV vastu on võimalik vaktsineerida. Vaktsineerimine ei välista HPV-st tingitud vähki haigestumise võimalust, kuid vähendab oluliselt haigestumisriski.

Olemas on üle 100 HPV tüübi, millest umbes 15 põhjustab emakakaelavähki.

HPV tüübid 6 ja 11 põhjustavad umbes 90% suguelundite tüügastest. Need tüübid on väikese riskiga ega põhjusta reeglina emakakaelavähki.

HPV tüübid 16 ja 18 on suure riskiga, põhjustades enamiku (umbes 70%) emakakaelavähi juhtudest, 90% pärakuvähkidest ja enamiku (80–90%) tupe-, häbeme- ning suu- ja neeluvähkidest.

HPV tüübid 31, 33, 45, 52 ja 58 on samuti suure riskiga, põhjustades umbes 19% emakakaelavähkidest.

Vaktsineerimiseks kasutame Gardasil 9, mis aitab vältida nakatumist üheksa HPV tüübiga (6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 ja 58).

12–18-aastaste HPV-vastane vaktsineerimine on lisatud riiklikusse vaktsineerimiskavasse ja koosneb ühest doosist. Vaktsiin on riiklikult kompenseeritud ehk noorele tasuta. Enamasti vaktsineeritakse HPV vastu 12–18-aastasi noori õppeasutustes kooliõdede poolt, kuid soovi korral võib pöörduda vaktsineerimiseks perearsti poole või Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla ämmaemanda vastuvõtule. Alaealise vaktsineerimiseks on vajalik lapsevanema kirjalik nõusolek. Tulles ämmaemanda vastuvõtule, saab lapsevanem nõusoleku allkirjastada vastuvõtul.

Vaktsineerimine üle 18-aastastele võib koosneda kahest või kolmest doosist. Soovituse kahe-või kolmedoosiliseks vaktsineerimiseks annab naistearst või ämmaemand. Kolmedoosilise vaktsineerimise puhul süstitakse lihasesse vaktsiinidoosid 6 kuu jooksul. Kahedoosilise vaktsineerimisskeemi puhul tehakse teine doos 6 kuud pärast esimest doosi.

Üle 18-aastaste isikute jaoks on HPV-vastane vaktsineerimine tasuline teenus vastavalt tervishoiuasutuse hinnakirjale. Vaktsineerimiseks saab pöörduda Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla ämmaemanda vastuvõtule, teiste tervishoiuasutuste vaktsineerimiskeskustesse või perearsti poole.

Vaktsineerimiseks ei ole vajalik günekoloogiline läbivaatus ega emakakaelavähi sõeluuring (HPV- ega PAP-uuring).

Vaktsiin on tõhusam, kui vaktsineerida enne seksuaalelu algust. Seetõttu on vaktsineerimisega soovituslik alustada esimesel võimalusel ehk 12-aastaselt.

HPV-vastane vaktsineerimine võib süstekohal põhjustada kerget punetust, hellust või turset, väsimust, palavikku, külmavärinaid, peavalu, pearinglust ja iiveldust. Teadaolevalt ei ole HPV-vastastel vaktsiinidel pikaajalisi kõrvalmõjusid. Vaktsineerida ei soovitata raseduse ajal, kuna selle ohutust lootele ei ole tõestatud.

Kuna ükski vaktsiin ei ole 100% tõhus ega kaitse kõikide HPV tüüpide ega vaktsineerimise ajal juba olemasoleva HPV-nakkuse eest, on endiselt oluline osaleda tavapärases emakakaelavähi sõeluuringus, kas HPV- või PAP-uuringus. HPV-vastased vaktsiinid ei kaitse teiste sugulisel teel levivate nakkuste eest. Vaktsiin ei ravi olemasolevat HPV-nakkust või HPV-st tingitud rakumuutusi emakakaelal.

ITK759

Kinnitatud Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla ravikvaliteedi komisjoni 14.05.2025 otsusega (protokoll nr 8-25)